

OSVRTI, KOMENTARI, PRIKAZI

NAUČNO DRUŠTVO NARODNE
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Osnivanje Naučnog društva NR BiH vremen-
ski se podudara sa završetkom prve etape naše
kulturove izgradnje koja je bila sve u znaku
organizovanja i brzog postavljanja temelja ovih
naučnih ustanova koje treba da pomognu težim
i svestranijem razvijanju proizvodnih snaga i da
raznim oblicima djelatnosti doprinese svoj dio
preobražaji svijesti našeg čovjeka. Na prilično
zapuštenom kulturnom tlu nastajali su, osimak
iza oslobođenja, naučni i istraživački zavodi i
instituti, fakulteti, biblioteke, arhivi i muzeji,
nastalo je tolika ovačvih i sličnih ustanova da
je teško dati o njima jedan sistematski pregled.
Pa iako je u njihovoj organizaciji i radu bilo i
ima nedostataka koji su neizbježivi kod svakog
početka ove vrste posla, ove ustanove su i svo-
jim dosadašnjim rezultatima pokazale i oprav-
danost i nužnost svoga postojanja i, što je možda
najvažnije, one su na naučnom poslu okupile
priličan broj stručnjaka. Njihova naučna i dru-
štvena djelatnost nesumnjivo je doprinijela da
se danas, kod nas može govoriti o širem i da-
leko intenzivnijem interesu javnosti za naučni
rad i naučna pitanja, praktična i teorijska, nego
što je to bilo prije rata. U našem socijalističkom
društvu koje se izgrađuje na tekovinama revolucije
i na principima nauke, naučna djelatnost došla
je do svoje pune čjene i priznanja, što je
moralo djelovati kao stimulacija kako za širu
naučnu aktivnost tako i za razvijanje zdravih
ambicija kod mladih kadrova da se osposobe i
afirmiraju u naučnom radu. Koliko je kod nas,
u Bosni i Hercegovini, u toku nekoliko godina
pošlje oslobođenju porastao interes za naučna
pitanja i koliko se razvila naučna aktivnost vidi
se naročito iz jedne činjenice pa je, naime, osim
Glasnika Zemaljskog muzeja, u Bosni i Hercegovini
nije bilo nijednog naučnog časopisa. Danas u
Sarajevu izlazi 11 naučnih časopisa, spe-
cijalizovanih po strukama, koje izdaju fakulteti
instituti ili stručna udruženja, u institutima i
zavodima postignuti su značajni rezultati istra-
živačkog rada, naročito u oblasti primjene ru-
zultata savremene nauke u njihovom praktičnog
iskorištavanja. Cjelokupnim ovim radom na raz-
vijanju nauke i njezinim kadrovima stvoreni su
uslovi da se i u našoj Narodnoj Republici osnuje
institucija koja će svojim organizacionim sred-
stvima i radnim metodama biti u mogućnosti da
se više sistema, cjelishodnosti i intenzivnosti do-
lje razvija započetu naučnu djelatnost.

Osnivanje Naučnog društva pristupilo se po-
slije dužih priprema i svestranog razmatranja
uslova njegova rada i njegove funkcije u sistemu
dosadašnjih i budućih naučnih ustanova. Tek
pošto su sva pitanja temeljito raspravljena, do-
nesen je Zakon o Naučnom društvu NR BiH
(2 VII 1951), a zatim su izmijenjeni njegovi prvi
članovi. Prva konstituirajuća skupština (15 IX
1952), donijela je Statut kojim su određene
glavne smjernice i utvrđeni organizacioni oblici
rada Društva. U zadacima koji su određeni Sta-
tutom naglašena je dužnost: rad na svestranom
unapređenju nauke i razvijanju napredne nau-
čne misli, na postavljanju i ispitivanju pro-
blema koji se odnose na našu zemlju i narod, na
kućevanju i primjeni rezultata napredne svjet-
ske nauke, na upoznavanju naroda sa resulta-
tima savremene nauke, na koordinaciji rada i
saradnji sa drugim naučnim ustanovama. Svi ovi

kao i ostali zadaci Društva postali su potrebni
cjelokupne socijalističke izgradnje naše zemlje
i usmjereni su na unapređenje socijalizma i soci-
jalističke svijesti našeg čovjeka. Postavljajući
Društva dali smo širi okvir i odredili smo što šire
područje na sarnu zada (nogo i saradnje i sve-
strane intenzivnosti u proširivanju razjednanih
oblika rada i organizacije a u njih postavljanju
najboljih rezultata od opšte koristi. Naravno,
napunjeni sa ostalim naučnim ustanovama i nau-
čnim radnicima ne bi se smjela ograničiti na
to da odjeljenje društva na svoje poslo anga-
žuju pojedine saradnike izvan redova svojih us-
tanova. Ona bi mogla da se ogleda o zajedničkom
postavljanju naučne problematike, o zajednič-
kom diskusovanju o tome kako će se organi-
zovati njezino protibavljanje i kako će se najje-
dnošnije iskoristiti raspoložive kadrovske snage
i tehnička sredstva ne jedino radi afirmacije ove
ili one naučne ustanove nego, i to u prvom redu,
radi unapređenja nauke i jačanja naučne aktiv-
nosti koja treba da obuhvati sve radnike na
ovom poslu bez obzira na to na kojem se rad-
nom mjestu oni nalaze. U organizovanju ovakve
saradnje sastojala bi se, po mom mišljenju, naj-
važnija društvena funkcija Naučnog društva i
glavno opravdanje njegovog postojanja. I samo
ukoliko ovom najvažnijem zadatku pravilno na-
stupi i bude zdravu osnovu za njegovo uspješno
rješavanje, ono će i stvarno steći pravo da bude
prestavnik nauke naše Narodne Republike.

Ako Naučno društvo gledamo kroz njegov
Statut i zadatke predviđene Statutom, mi namo
vidimo da je i ova ustanova prirodnom razvijenošću
izrasla iz naše socijalističke stvarnosti da bude
jedna od mnogih poluga u njezinom daljem kre-
tanju i razvitku. Zadaci Društva i demokratske
forme njegove organizacije daju mogućnosti da
se ona najučinjivije vezama poveže s narodom i nje-
govim potrebama. Ove demokratske forme ispo-
nitice se i zaista demokratskom sadržinom samo
onda ako čitava djelatnost Društva, usmjerena
na izgradnju socijalizma, bude od samog početka
pružala demokratskim shvatanjima koje dopušta
i zahtijeva široku i svestranu dialciju i slo-
bodnu izmjenu misli o svim pitanjima koja
praksa bude nametala ne samo u okviru Društva
nego i na široj osnovi na kojoj će se otvarivati
saradnja sa drugim ustanovama na jednom za-
jedničkom polju. Samo na takvoj praksi koja je
zasnovana na demokratskom shvatanju dru-
štvene funkcije Naučnog društva može da se iz-
građuje plodna i korisna iskustva i samo takvo
iskustvo može da isključi opasnost da Društvo
zadržani u ukrućen akademizem ili da se u
njemu pojave tendencije ka monopolištanju nau-
čnog rada u ma kojem stadi. I kod je već Nau-
čno društvo položaju što počinje rad i stube iskustva
u vremenu kad se kod nas više istorijski preo-
bražaji na osnovi pune demokratske društve-
nog života u čitavom njegovom opsegu, onda za-
ista nije potrebno da se van naše današnje
stvarnosti, njezine potrebe i njezinih potpora
traže modeli za rad nastali u vremenima i uslo-
vima koji ne odgovaraju našoj stvarnosti.

Zasada su u Naučnom društvu konstituisani
odjeljenja istorijsko-filozofska, matematička i pri-
rodno-matematička nauka. Na prvom planu su
aspirantima i studentima odjeljenja matematičke
plan rada za godinu 1953 kao i prvi plan koji
potpuno obuhvata zadatke Društva. U godini

